

Η έκθεση του ΣΟΕ για την πορεία της οικονομίας

Τα βασικά σημεία της εκθέσεως του Συμβουλίου Οικονομικών Εμπειρογνομόνων (ΣΟΕ) που φέρνει σήμερα στο φως της δημοσιότητας η «Κ» έχουν ως εξής:

Οι δυσκολίες στη χρηματοδότηση των ελλειμμάτων του Δημοσίου μπορούν να αντιμετωπιστούν, διαζευκτικά ή συνδυαστικά με δύο τρόπους: Ο πρώτος περιλαμβάνει άνοδο των επιτοκίων με παράλληλη εκστρατεία βελτίωσης του κλίματος που επικρατεί στην αγορά. Εκτιμάται ότι ο τρόπος αυτός δεν θα απέδιδε σημαντικά πρακτικά αποτελέσματα. Εν πάση δε περίπτωση η απορρόφηση τίτλων θα συνεπαγόταν μια ισχυρή αυξητική πίεση στα επιτόκια, κάτι το οποίο θα υποδαύλιζε περαιτέρω τις πληθωριστικές προσδοκίες.

Ο δεύτερος τρόπος είναι η προσφυγή σε εξωτερικό δανεισμό, ο οποίος ίσως είναι η προσφορότερη πηγή, λόγω των προβλημάτων που θα δημιουργούνταν κατά την απορρόφηση εγχωρίως των τίτλων του Δημοσίου. Όμως κι εδώ υπάρχει ένας χρονικός περιορισμός. Επειδή η Τράπεζα της Ελλάδος δανείζεται συνήθως από το εξωτερικό τους τελευταίους μήνες του έτους, μια «πρόωρη» έξοδος για άντληση κεφαλαίων από το εξωτερικό θα εκλαμβάνονταν εκεί ως αδυναμία της χώρας, με αποτέλεσμα την επιδείνωση των όρων εξωτερικού δανεισμού. Κατά συνέπεια, το ζήτημα της χρηματοδότησης των ελλειμμάτων απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή.

Θα πρέπει να αναληφθεί η δέσμευση ότι η σταθερότητα της δραχμής αποτελεί βασικό στοιχείο της σταθεροποιητικής-εξυγιαντικής πολιτικής, που πρόκειται να ακολουθηθεί μετά τον Οκτώβριο. Θα βοηθήσει, τέλος, σημαντικά η γνωστοποίηση ότι θεμελιώδη στοιχεία της νέας οικονομικής πολιτικής θα αποτελούν: η απε-

λευθέρωση των αγορών, η ενίσχυση της ιδιωτικής επενδυτικής δραστηριότητας, η προσέλκυση κεφαλαίων από το εξωτερικό και η άμεση εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών

της χώρας.

Η δυσχερέστατη θέση στην οποία έχει σήμερα περιέλθει η ελληνική οικονομία, ως αποτέλεσμα μιας αδόκιμης οικονομικής πολιτικής που εφαρμόσθη

από την προηγούμενη κυβέρνηση, υπαγορεύει την υιοθέτηση ενός τολμηρού, αρμονικά αρθρωμένου μεσοπρόθεσμου προγράμματος εξυγίανσης των δημοσίων οικονομι-

κών (κράτος, Τοπική Αυτοδιοίκηση, δημόσιες επιχειρήσεις, κοινωνικοασφαλιστικοί οργανισμοί). Το πρόγραμμα αυτό θα πρέπει να εφαρμοσθεί με συνέπεια και μεγάλη πει-

θαρχία, για να έχει χειροπιαστά αποτελέσματα. Κύριος στόχος θα πρέπει να είναι η σταθεροποίηση αρχικά του δημοσίου χρέους ως ποσοστού του ΑΕΠ και εν συνεχεία η σταδιακή μείωσή του, σε μεταγενέστερη φάση. Παράλληλα, θα πρέπει να βελτιωθεί η σύνθεση των δημοσίων δαπανών υπέρ των επενδυτικών, το ποσοστό των οποίων συνεχώς συρρικνώνεται τα τελευταία χρόνια, μεταβάλλοντας και τη σύνθεση του δημοσιονομικού ελλείμματος, το οποίο σε πολύ μεγάλο βαθμό είναι σήμερα καταναλωτικό.

Για να σταθεροποιηθεί το ποσοστό του δημοσίου χρέους θα πρέπει να μηδενισθεί σύντομα (π.χ. εντός διετίας ή τριετίας) το ποσοστό του «πρωτογενούς» ελλείμματος, που προκύπτει αν από τις καθαρές δανειακές ανάγκες αφαιρεθούν οι τόκοι για την εξυπηρέτηση του χρέους. Το ποσοστό του πρωτογενούς ελλείμματος προβλέπεται ότι θα κυμανθεί φέτος στο 10% του ΑΕΠ περίπου. Αν, επομένως, επιδιωχθεί ο μηδενισμός του εντός π.χ. της επόμενης διετίας, αυτό σημαίνει (με στατικές συνθήκες) περιορισμό του ποσοστού του πρωτογενούς ελλείμματος κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες τον πρώτο χρόνο (δηλαδή το 1990) και άλλες 5 ποσοστιαίες μονάδες τον δεύτερο χρόνο (1991).

Αντιλαμβάνεται κανείς εύκολα ότι ένας τέτοιος στόχος, αναγκαίος υπό τις παρούσες περιστάσεις, προϋποθέτει κολλοσιαία προσπάθεια. Πρόχειροι υπολογισμοί οδηγούν στο συμπέρασμα ότι, σε σημερινές τιμές, ο παραπάνω στόχος συνεπάγεται την εξοικονόμηση πόρων της τάξεως των 350-400 δισ. δρχ. Εξοικονόμηση που θα προέλθει τόσο από τη μείωση των δημοσίων δαπανών όσο και από την εξεγύρευση αυξημένων φορολογικών εσόδων.

Η εξέλιξη βασικών μεγεθών το '89

Οι εκτιμήσεις του ΣΟΕ για την εξέλιξη βασικών οικονομικών μεγεθών για το 1989 είναι οι εξής:

Οικονομική δραστηριότητα

1 Συνεχίστηκε το πρώτο εξάμηνο του 1989 η υπερθέρμανση της οικονομίας κάτω από την καθοριστική επίδραση των διογκούμενων ελλειμμάτων του δημόσιου τομέα και της συνεχιζόμενης ανάκαμψης των ιδιωτικών επενδύσεων. Η ιδιωτική κατανάλωση διατηρείται σε υψηλά επίπεδα, καθώς οι γενναιόδωρες μισθολογικές αναπροσαρμογές που συμφωνήθηκαν μέσω των ελεύθερων συλλογικών διαπραγματεύσεων και οι νέες ρυθμίσεις στη φορολογία εισοδήματος των φυσικών προσώπων οδήγησαν από κοινού σε σημαντική άνοδο διαθέσιμου εισοδήματος.

Η τόνωση της εγχώριας ζήτησης δεν φαίνεται όμως να εξασκεί σημαντική επίδραση στην εγχώρια παραγωγή. Η βιομηχανική παραγωγή δεν φαίνεται να πετυχαίνει τους ρυθμούς του 1988. Ηδη, στο πρώτο τρίμηνο του 1989, η βιομηχανική παραγωγή αυξήθηκε κατά 1% και δεν αναμένεται να υπερβεί το επίπεδο του 3,5% ολόκληρο το έτος έναντι 4,5% πέρυσι. Ο ρυθμός αύξησης της αγροτικής παραγωγής αναμένεται να μειωθεί λόγω της ξηρασίας και του παραγωγικού κύκλου στη γεωργία. Τέλος, οι υπηρεσίες που συνεχίζουν να αυξάνονται με ρυθμό 57% περίπου του ΑΕΠ, προβλέπεται να αυξηθούν με ρυθμό οριακά υψηλότερο από πέρυσι. Ετσι, το Ακαθάριστο Έγχωριο Προϊόν θα αυξηθεί με ρυθμό έως 3%, πράγμα που σημαίνει ότι η αρνητική συνεισφορά των καθαρών εξαγωγών στο ΑΕΠ από την πλευρά της ζήτησης θα σημειώσει σημαντική αύξηση.

Τιμές και εισοδήματα

2 Ο πληθωρισμός δεν πρόκειται λογικά να υπερβεί το επίπεδο του 16% (αρχή - τέλος). Θα πρέπει να σημειωθεί ότι μια τέτοια πρόβλεψη είναι συνεπής με τη διαφαινόμενη άνοδο των τιμών χονδρικής και κάποια πιθανή υπέρβαση στη μισθολογική

αναπροσαρμογή του τελευταίου τετραμήνου του 1989 σε σχέση με την σχεδιασθείσα εισοδηματική πολιτική στην αρχή του χρόνου, που εκτιμάται ότι θα προσθέσουν 1,5 μονάδα περίπου στην τάση του πληθωρισμού του τελευταίου τετραμήνου.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η πρόβλεψη αυτή προϋποθέτει ότι θα αντιμετωπισθεί έγκαιρα και αποτελεσματικά το πρόβλημα των προσδοκίων για αρνητικά πραγματικά επιτόκια και ότι δεν θα γίνει υποτίμηση της δραχμής ή δεν θα διαμορφωθούν στο κοινό προσδοκίες για υιοσίμηση.

Το 1989 το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στον αστικό τομέα της οικονομίας εκτιμάται ότι θα αυξηθεί κατά 17% - 18%, ενώ όλα τα υπόλοιπα στοιχεία κόστους κατά 14% περίπου. Αρα, από την πλευρά του κόστους, ο πληθωρισμός δεν φαίνεται να υπερβαίνει το 15,5%.

Οι αμοιβές των μισθωτών αναμένεται να αυξηθούν κατά 18% - 19% (11% - 12% λόγω ΑΤΑ, 2,5% λόγω ωρίμανσης και 5% λόγω συλλογικών διαπραγματεύσεων).

Ισοζύγιο πληρωμών

3 Μια προσεκτική ανάλυση των στοιχείων οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών θα κυμανθεί γύρω στα 1.700-1.750 εκατ. δολλ. ή 3% του ΑΕΠ περίπου έναντι 975 εκατ. δολλ. ή 2% του ΑΕΠ πέρυσι. Παράλληλα, οι εισροές ιδιωτικών μη δανειακών κεφαλαίων δεν πρόκειται να υπερβούν τα περυσινά επίπεδα (1.675 εκατ. δολλ.) και συνεπώς ο καθαρός εξωτερικός δανεισμός της χώρας θα κρατηθεί μάλλον σε χαμηλά επίπεδα.

Δημοσιονομικές εξελίξεις

4 Οι εκτιμήσεις για ολόκληρο το 1989 είναι ότι οι καθαρές δανειακές ανάγκες του δημοσίου τομέα θα διαμορφωθούν σε 1.800 δισ. δρχ. περίπου ή 20,5 του ΑΕΠ έναντι 1.219 δισ. δρχ. ή 16,3% του ΑΕΠ το 1988. Το καθαρό έλλειμμα του τακτικού προϋπολογισμού ειδικότερα θα ανέλθει σε 1.235 δισ. δρχ. έναντι 770 δισ. δρχ. το 1988.

Τα έσοδα εκτιμώνται σε 2.150 δισ. δρχ., δηλαδή θα σημειώσουν αύξηση 11,5% (έναντι αύξησης 18,2% στον προϋπολογισμό) και οι δαπάνες (χωρίς χρεολύσια) σε 3.385 δισ. δρχ., δηλαδή μια αύξηση 25,8% (έναντι αύξησης 17,6% στον προϋπολογισμό).

Ο προϋπολογισμός δημοσίων επενδύσεων αναμένεται να εμφανίσει ένα καθαρό έλλειμμα 325 δισ. δρχ., καθώς οι δαπάνες (χωρίς χρεολύσια) θα περιορισθούν σε 405 δισ. δρχ. (έναντι 430 δισ. δρχ. του προϋπολογισμού και 350 δισ. δρχ. πέρυσι), και τα έσοδα θα υπολειφθούν του προϋπολογισθέντος ποσού (90 δισ. δρχ.), κατά 30-35 δισ. δρχ., λόγω χαμηλής απορροφητικότητας των δεσμεύσεων. Οι ειδικές διαχειρίσεις του Δημοσίου αναμένεται να αφήσουν ένα ετήσιο άνοιγμα 20 δισ. δρχ. περίπου κυρίως από τον λογαριασμό πετρελαιοειδών. Τέλος, οι καθαρές δανειακές ανάγκες των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών άλλων ΝΠΔΔ και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης εκτιμώνται ότι θα ανέλθουν σε 220 δισ. δρχ., έναντι 110 δισ. δρχ. στο νομισματικό πρόγραμμα και 112 δισ. δρχ. πέρυσι. Η υπέρβαση προέρχεται κυρίως από την αναβολή της καθιερωμένης τιμολογιακής αναπροσαρμογής των υπηρεσιών των δημοσίων επιχειρήσεων (40 δισ. δρχ. περίπου) και τις παρεκκλίσεις στην εισοδηματική πολιτική καθώς και την πολιτική προσλήψεων προεκλογικά, που είχαν ως αποτέλεσμα την επιβάρυνση των ΔΕΚΟ με άλλα 40 δισ. δρχ. περίπου.

Τέλος, το συνολικό δημόσιο χρέος (κράτος συν ΔΕΚΟ), που στο τέλος του 1988 ανερχόταν σε 6,7 τρις. δραχμές ή 90% του ΑΕΠ περίπου, προβλέπεται να αυξηθεί περαιτέρω και να διαμορφωθεί σε επίπεδο πολύ κοντά στο 100% του ΑΕΠ στο τέλος του 1989. Ας σημειωθεί ότι εάν μεσοπρόθεσμα δεν ληφθούν μέτρα, ο λόγος χρέους/ΑΕΠ θα αυξάνεται αλματωδώς και προβλέπεται να ξεπεράσει το 130% μέσα στην επόμενη πενταετία, με το καθαρό έλλειμμα να ανέρχεται σε επίπεδο ανώτερο του 30% του ΑΕΠ, στο οποίο οι πληρωμές τόκων θα υπερβαίνουν το 20% του ΑΕΠ.